MOTIVAREA SENTINŢEI DE CONDAMNARE – CONDIŢIE A RĂSTURNĂRII PREZUMŢIEI DE NEVINOVĂŢIE

Denis URSU

CZU: 343.281:347.13 denis.ursu.com@gmail.com

This article examines the principle of the presumption of innocence from the point of view of its concept, essence and content, the judicial sentence as a final act of criminal justice and in particular the motivation of the conviction as an essential condition for overturning the presumption of innocence.

Pentru combaterea criminalităţii, statul urmează să creeze un mecanism de protecţie a intereselor persoanei, societăţii şi statului însuşi, aceasta se reuşeşte prin implementarea unui sistem de norme menite să asigure ordinea juridică într-un stat de drept. Pentru asigurarea siguranţei şi bunăstării populaţiei, statul dezvoltă şi implementează legi care formează un sistem structurat şi interconectat orientat să protejeze societatea şi să prevină criminalitatea. Statul recurge la măsuri coercitive în vederea ripostării împotriva celor ce comit fapte interzise de legea penală. Totodată, pentru adoptarea unor hotărâri juste şi legale, sunt necesare garanţii care să asigure protecţia drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale individului.

Principiul prezumţiei nevinovăţiei este consacrat în art. 8 CPP al RM [1]. Prezumţia nevinovăţiei reprezintă în sine o normă juridică cu caracter obiectiv. Astfel, persoana implicată în cadrul procesului penal este considerată nevinovată de lege, care leagă posibilitatea legală a stabilirii vinovăţiei persoanei doar de aşa condiţii de înfăptuire a justiţiei, care atrag examinarea tuturor circumstanţelor cauzei sub toate aspectele, în mod complet şi obiectiv, nemijlocit de către o instanţă independentă şi imparţială cu asigurarea tuturor garanţiilor unui proces echitabil şi respectarea ansamblului de principii ale procedurii penale. Principiul în cauză are la bază nu opinia subiectivă, fundamentată pe personalitatea acuzatului sau atitudinea faţă de acesta, ci pe o poziţie juridică obiectivă, conform căreia orice persoană acuzată de săvârşirea unei infracţiuni este prezumată nevinovată, până când vinovăţia sa nu va fi stabilită în ordinea prevăzută de lege printr-o sentinţă definitivă. Astfel, persoana acuzată de comiterea unei infracţiuni, din punct de vedere legislativ, îşi păstrează nevinovăţia până atunci când sentinţa de condamnare prin care este recunoscută vinovată, pronunţată în privinţa sa, devine definitivă.

Persoana în privinţa căreia se desfăşoară procesul penal nu este obligată să-şi dovedească nevinovăţia sa în cursul procesului. Dovedirea reprezintă un drept al persoanei acuzate şi nu o obligaţie a acesteia, respectiv persoana acuzată nu poate fi silită în mod legal să-şi dovedească nevinovăţia. În acelaşi timp, faptul că persoana acuzată ocupă un rol pasiv şi renunţă la exercitarea dreptului său de a-şi dovedi nevinovăţia nu

poate fi interpretat în detrimentul acesteia, precum şi nu poate avea consecinţe nefavorabile pentru persoana acuzată. Recunoaşterea vinovăţiei de către persoana acuzată nu absolvă partea acuzării de obligaţia dovedirii vinovăţiei persoanei în comiterea infracţiunii ce i se impută.

Sentinţa de condamnare nu poate fi bazată pe presupuneri, prin urmare, aceasta necesită a fi adoptată în condiţiile în care această soluţie este întemeiată în baza ansamblului de probe legal administrate, care corespund condiţiilor de admisibilitate şi care sunt suficiente pentru fundamentarea concluziei instanţei cu privire la vinovăţia persoanei acuzate. Toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, în condiţiile legii, se interpretează în favoarea acuzatului. Aceasta înseamnă că dacă o evaluare cuprinzătoare a probelor administrate în cauză creează judecătorului îndoieli cu privire la vinovăţia acuzatului şi remediile de înlăturare a acestora au fost epuizate şi nu au înlăturat aceste dubii, atunci instanţa nu poate pune la baza stabilirii vinovăţiei aceste probe, prin urmare, persoana acuzată urmează a fi reabilitată, dacă nu există alte probe suficiente a demonstra vinovăţia acesteia.

Sentinţa este hotărârea judecătorească prin care instanţa de judecată soluţionează fondul cauzei. Hotărârea judecătorească este un concept generic, sentinţa judecătorească fiind o categorie a hotărârii judecătoreşti, ambele la rândul lor fiind acte procedurale. Din raţionamente de oportunitate şi claritate, legislaţia procesual penală structurează sentinţa în trei părţi, şi anume: partea introductivă, partea descriptivă sj dispozitivă, indicând expres conţinutul pe care urmează să-l reflecte instanţa de judecată în sentinţa adoptată pe marginea cauzei examinate, în urma deliberării asupra chestiunilor prevăzute de legislaţia procesuală în vederea soluţionării fondului cauzei, instanţa urmând să expună raţionamentele care au condus la formularea concluziilor instanţei cu privire la soluţia adoptată, acestea fiind o garanţie esenţială a unui proces echitabil. Trebuie de remarcat că complexitatea, volumul şi suficienţa motivării depind de toate circumstanţele şi particularităţile cauzei examinate. Concluziile instanţei cu privire la toate chestiunile ce urmează a fi soluţionate în sentinţă decurg, în mod direct şi nemijlocit, din cercetarea probatoriului. O latură foarte importantă a activităţii judecătoreşti în ceea ce priveşte aspectul cognitiv-logic reprezintă argumentarea selectării normelor de drept, care urmează a fi aplicate într-un anumit caz concret, precum şi probele şi argumentele părţilor care devin bază pentru adoptarea sentinţei.

Motivarea presupune prezenţa concluziilor argumentate, precum şi algoritmul care a stat la baza adoptării sentinţei, adică, calea parcursă de instanţă în aprecierea circumstanţelor cauzei şi a soluţiei adoptate explicând raţionamentul constatărilor şi soluţiei sale. În esenţă, caracterul motivat presupune un răspuns logic, argumentat şi convingător la întrebarea: de ce instanţa a adoptat anume o asemenea hotărâre. În cauza *Van de Hurk c. Olandei* [2], CtEDO a stabilit regula generală, conform căreia dreptul la un proces echitabil presupune o examinare adecvată şi imparţială a concluziilor, argumentelor şi probelor administrate în cauză. În acelaşi timp, se menţionează că dreptul la un proces echitabil, deşi presupune obligaţia instanţei naţionale de a motiva hotărârile adoptate, aceasta nu necesită răspunsuri detaliate cu privire la

fiecare argument al părţilor. Totodată, Curtea a precizat în mod suplimentar că aprecierea amănunţită a argumentelor părţilor depinde de tipul hotărârii, precum şi de argumentele părţilor în sine. Totodată, chestiunea cu privire la faptul dacă instanţa şi-a îndeplinit sau nu obligaţia de motivare, urmează a fi soluţionată la fel în lumina tuturor împrejurărilor cauzei în mod particular. În cauza *Fomin c. Moldovei* [3], se menţionează în mod expres că obligaţia instanţei de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente ale părţilor au fost acceptate sau respinse, are totuşi şi limită, instanţa poate considera necesar să nu răspundă la argumentele care sunt vădit irelevante, neîntemeiate, abuzive sau în orice alt fel inadmisibile din cauza prevederilor legale clare sau unei practici judiciare constante în privinţa unor tipuri de argumente similare. Cu toate acestea, atunci când un motiv, argument invocat de o parte este decisiv pentru rezultatul procedurii, impune un răspuns specific şi explicit. Astfel, Curtea Europeană examinează dreptul cu privire la aprecierea argumentelor părţilor în hotărârea adoptată din punctul de vedere al criteriului semnificativităţii, care este compus din două elemente, şi anume: calitatea argumentului şi posibilitatea acestuia de a influenţa soluţionarea cauzei.

Conchidem că este foarte important ca sentinţa judecătorească să fie inteligibilă, scrisă într-un limbaj clar şi simplu, aceasta fiind o precondiţie pentru a asigura înţelegerea lor de către părţi şi de publicul interesat. Conţinutul urmând să fie coerent, iar motivaţia formulată într-un stil clar şi accesibil tuturor. Argumentele sentinţei trebuie să fie consecvente, clare, neechivoce şi necontradictorii. Ele trebuie formulate, astfel încât cititorul să poată urmări raţionamentul logic utilizat de judecător la adoptarea sentinţei, modul în care acesta a ajuns la anumite concluzii cu privire la fondul cauzei.

Referinţe:

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr.122 din 14 martie 2003. Publicat în *Monitorul Oficial al RM*, nr.104-110 din 7 iunie 2003. În vigoare din 12 iunie 2003.
2. Cauza *Van de Hurk contra Olandei*. Hotărârea CtEDO din 19.04.1994, par. § 59, 61, 60. [Accesat: 23.10.2021]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57878%22]}
3. Cauza *Fomin contra Moldovei*. Hotărârea CtEDO din 11 octombrie 2011, par.§ 31. [Accesat: 29.08.2021]. Disponibil: http://agent.gov.md/wp-content/uploads/2015/04/FOMIN-RO.pdf

Recomandat
***Tatiana VÎZDOAGĂ**, dr., conf. univ.*